

Ullervad-Leksbergs Hembygdsförening presenterar härmed sitt andra medlemsblad, och hoppas att innehållet ska intressera läsarna, och ge en inblick i vad föreningen sysslar med och syftet med vårt arbete - att vårda och bevara vårt gamla kulturarv.

Det har nu gått ännu en sommar med arbetena på Persgården. Många av medlemmarna har väl i gott minne hembygdsföreningens första sommar på Persgården med alla upprustningsarbetena på hembygdsgården, men också alla trivsamma arbetskvällar som avslutades med kaffesamkväm och planering för vidare reparationsarbeten.

Persgården gav ju ingen vacker anblick med sitt nedrasade tak, söndermultnande stockar, och rester av torvtaket på golven. På våra näthinnor finns än idag inristat synen av Arne Sahlberg som verkligen stod i rök och damm, skottande nedrasad torv ut genom ett fönster. Oj vad det rök, något svartare har man sällan skådat, men arbetsglädjen var det minsann inget fel på.

Allt arbete har emellertid gett gott resultat. Hembygdsgården Persgården invigdes den 25/6 detta år i samband med midsommarfestligheter.

Karleby, den okända byn, enligt ett reportage i ortstidningen, har nu genom Persgården blivit vida känd. Under det gångna året är det många som styrt kosan hit till hembygdsföreningens olika aktiviteter och vi hoppas att så också kommer att ske i framtiden. Vi hoppas också att den fina gemenskap och det goda samarbete som råder i vår hembygdsförening kommer att fortsätta.

Vi vädjar redan nu om bidrag till kommande medlemsblad. Säkert finns det många ortsbor, som har minnen som är värda att bevaras och som är av stort intresse för övriga medlemmar. Skriv ner dem och lämna dem till oss!

Våra fäder första grunden lade
För kultur och solidaritet
När som de med hacka, spett och spade
Röjde mången hård och stenig vret

Deras bittra kamp i det förflutna
Skepat har det välatånd, som vi nått
I vår tacksamhet de inneslutna
Vilar tryggt - det är den lön de fått

Ordf. / Sekr.

STYRELSEBERÄTTELSE

Styrelsen för Ullervad-Leksbergs Hembygdsförening får härmed avgiva följande berättelse för år 1975.

Föreningen startade sin verksamhet den 4/7 1975 då Ullervad-Rörsås-Leksbergs hembygdscirkel samt Studieförbundet Vuxenskolan hade arrangerat en hembygdsafton i Ullervads Församlingshem. De 50-talet närvarande beslöt att en hembygdsförening skulle bildas och att dess namn skulle vara Ullervad-Leksbergs Hembygdsförening. Styrelsen skulle bestå av 7 ordinarie ledamöter samt två suppleanter och fick följande sammansättning: Karl-Erik Svensson, Tyra Johansson, Karl-Erik Johansson, Gunnar Lycken, Lennart Larsson, Signe Johansson och Stina Larsson.

Suppleanter: Maimi Johansson och Aina Nordberg.

Revisorer blev: Sigvard Larsson och Ivar Valldén.

Suppleanter: Karl-Gustav Holmgren och Margit Lundgren.

Under året har hållits 4 styrelsesammanträden.

Medlemsantalet är för närvarande 110 st.

Föreningen har under året erhållit ett gammalt hus av fru Kristina Kärrman-Ekström. Huset, som var mycket förfallet, håller nu på att iordningställas, för att så småningom användas till hembygdsgård. Det har hittills arbetats ca 1300 arbetstimmar frivilligt på Persgården. Föreningen har också fått mottaga gåvor under året, både från enskilda och föreningar.

Följande aktiviteter har under året ägt rum:

Takslagsfest på Persgården för föreningens medlemmar. Föredrag av rekt. A. Vilander.

Den 21 sept. Hembygdsdag på Persgården med föredrag av rekt. G. Carshelt. Resa till Gammelvala i Brunsög.

Studiebesök på Vadsbo Museum.

Hembygdsafton i Ullervads församlingshem med besök av landsantikv. Hallbäck.

Tapettryckning efter gamla metoder.

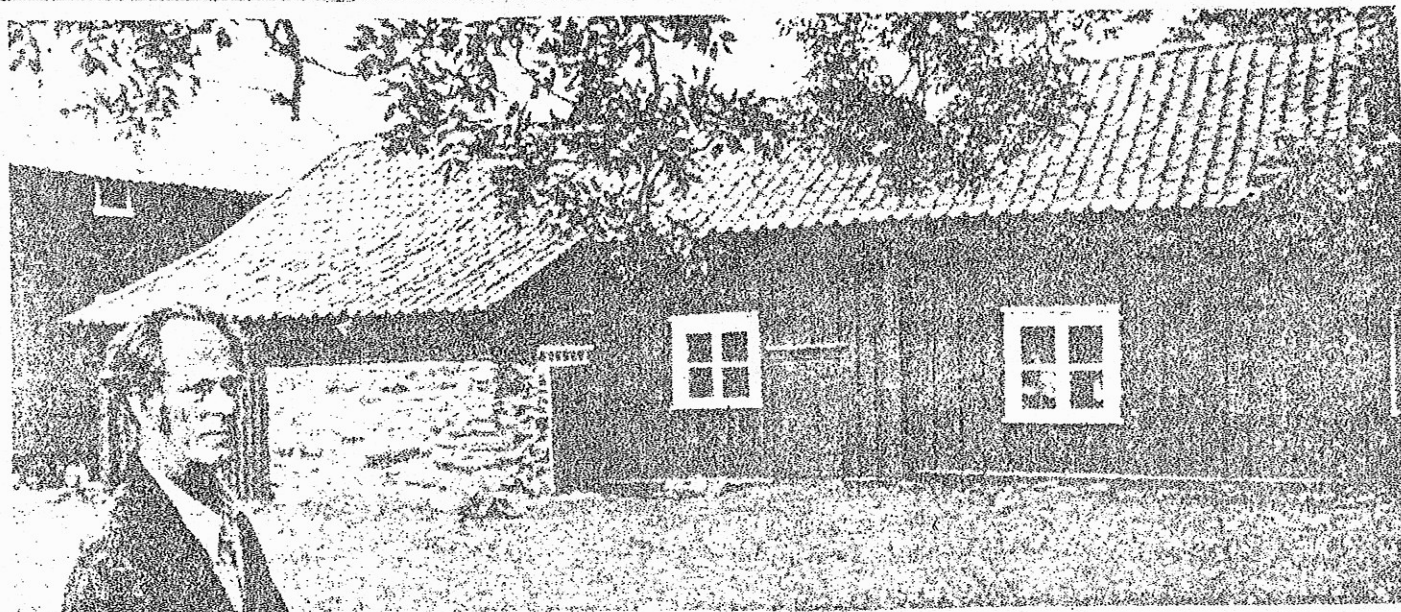
Beträffande föreningens ekonomiska ställning hänvisas till revisorernas berättelse.

För ett år sedan ett ruckel

□□□ Det var ingen vacker syn som mötte hembygdsvärdarna på Karleby för ett år sedan. Huset hade inte varit bebott på nästan ett århundrade och var svårt härjat av tidens tand.

I dag vacker hembygdsgård

□□□ — Medlemmarna har gjort ett fantastiskt arbete, säger Karl-Erik Svensson. Av det fallfärdiga ruckel som stod på Karleby för ett år sedan har nu blivit en vacker hembygdsgård.

Tankar vid ett ödetorp

En dag när jag strövar på måfå en bit in i skogen från en avtagsväg till landsvägen, där bilarna susar i meningslöst jäkt, skimtar jag händelsevis en liten förfallen stuga, halvt övervuxen av träd och buskar (i Töreboda kommun). Jag följer stigen fram till stugans trappstenar, där en gran har slagit rot och nu når över taket. Ingen har bott här på åtminstone 20 år. Stugan har fått stå vind för våg och man kan gå rakt in genom dörrhålet. Utanför ser man ännu spåren av en trädgård, bärbuskar, rosenbuskar, - men skogen har marscherat fram till knutarna.

Otaliga sådana här ödestugor gömmer sig säkerligen i skogar och backar. Några har turen att bli upprustade till sommartorp och blir då en tjusig idyll, sköna tillflykter på sommaren, försedda med den moderna tidens välsignelser, såsom elektricitet, kylskåp, vatten o.dyl.. I dag har jag tid att tänka en stund på dem som bodde här och var tvungna att härda ut, år ut och år in. Tänk ett ögonblick på hur det var att leva här, i många fall med en stor familj, utan el, kylskåp, vatten, avlopp, o.dyl..

Stugan ligger nästan direkt på marken och kurar under en backsluttning. Man drog nytta av vindskyddet på den tiden. Stugan består av ett enda rum och ett litet kök, där en stor öppen murspis tar upp största delen av golvet. Det fanns knappt plats för ett litet bord, ett skåp och några stolar. I ett litet krypin vid ingången kunde några kläder hängas upp, och till den låga vinden ledde en stega, men till yttertakets var knappt mera än en meter. I rummet står också ett grovt tillyxat skåp, där några slitna kaffekoppar glömts kvar. Mycket mera än sängar och en byrå fick för övrigt inte plats.

Det har regnat och snöat in i årtal, men i en byrålåda finns ännu några fotografier och böcker bevarade. När jag kastar en blick på namnen på ett par kuvert, ser jag till min förvåning, att jag en gång för länge sedan i livet, har besökt den här stugan och träffat dem som bodde här. Ty som i en dröm långt borta i en svunnen värld har jag ett minne av en solig eftermiddag, då jag som åtta-åring tillsammans med min Far hälsade på här. Min Far hade ett ärende att uträtta där, skulle köpa en antik sak- och ännu kan jag känna strålningen av goda, glada, förnöjsamma människor från det besöket. Det var på den tiden, då man som barn accepterade allt som det var utan att reflektera.

Mina egna barn skulle säkert ha undrat och jämfört levnadsstandard på ett annat sätt. Ty de har ju påtvingats nu för tiden att se kritiskt och vaksamt.

Jag tror ändå inte att vi skulle göra rätt i att se med våra standard-medvetna ögon på dem som levde nästan på existensminimum (kan man säga), ett liv som vi ser som slit och försakelse med ständigt hotande nöd. Jag tror att många hade en trygghet, ett inre mod, en styrka och en livsglädje och vilja att klara sig, som vi saknar i dag, i överflödets tidevarv, då ledan och meningslösheten ligger på lur. Då var man glad för varje dag man hade mat att äta.

Vad man alltid finner i de här gamla stugorna är bibeln, psalmboken, och Rooß betraktelser och bönbok. Svarta, allvarliga böcker. Man levde med evigheten för ögonen och visste att livet är kort. Då kunde man leva.

Besöket vid stugan skedde sommaren 1975, 42 år senare och ser på den ömkliga resterna av de tre syskonens jordiska boning och ägodelar och försöker tänka mig det liv de levde här. De gick alla i gårdarna runt omkring i bygden och hjälpte till. Stugan hade kostat dem en gång 150 kronor i inköp, och de hade haft ett otroligt drygt arbete att sträva ihop den summan, då krona fick läggas till krona. Ibland på vintermorgnarna kunde det vara flera minusgrader inne i rummet, och man fick elda halva dagen, för att få upp värmen.

Dagens turister som jäktar förbi på vägen med och utan husvagnar, eller på väg till sommarstugan har en frihet och ett välstånd, som dessa tre syskon, aldrig blevo förunnade, och som de heller aldrig kunnat föreställa sig. Det är utvecklingen och tiden som gjort detta. Men frågan är om vi är lyckligare för det. Man önskade att våra bortskämda barn som t.ex. "inte tycker om den sortens glass" eller "inte vill ha ost", o.s.v., — att de en enda dag eller vecka hade fått bo och leva i en sådan här stuga och äta den mat som kunde bestås med, där. Det var väl i stort sett gröt, salt sill eller fläsk ibland, med potatis, bröd, kanske någon gång också mjölk och flott till brödet, ty smör var lyx på den tiden.

Jag tittar ännu en gång på de gamla urblekta fotona, så att de etsar sig fast i minnet — jag skall försöka rädda fotona, om det går. Det är fascinerande att se in i alla dessa allvarliga ansikten, ty nu äro de alla döda för många år tillbaka. Fotona äro tagna i Töreboda, det kan framläsas av firmastämpeln.

De äro uppsträckta i sina bästa kläder på den tiden, på sådant sätt som var modernt på den tiden. Men till stugan här i Västergötland har

letat sig ett par kort från Amerika av släktingar som nått en oanad rikedom. Ett halvförmultnat porträtt taget på 813 Broadway, New York, föreställer en mycket elegant ung dam i en stilig klänning i något blankt siden med jättelika puffärmar och svart spetsinsättning vid halsen, jämte någon märklig uppstående hårprydnad. Vad hon måtte ha beundrats i det Västgötska torpet. Jag lägger med vördsam aktning tillbaka fotona, och efter en sista blick, återvänder jag och fortsätter min färd. Men tankarna ilar!

Thage Falkerstedt.

År 1823 den 9 December instälde sig undertecknad Landtmätare uti Gästgifvaregården Kjekestad uti Skaraborgs Län Wadsbo Härad och Ullervads Socken för att till följe af konungens Respective Befallningshafvandes förordnande af den 9de sistledne September förrätta Hägnadsdelning emellan Leksbergs och Ullervads Soknar i den så kallade Västra Maden, Hvarvid, efter derom förut skedd kungörelse sig instälde utom Nämndemännen Nils Svensson i Björsätter och ordningsmannen Sven Jansson i Hagården hvilka kommo att biträda vid förrättningen, för kungsgården Marieeholm 2 mantal och Lefverstad 1 mantal var å kongl och kronans vägnar Expeditions kronoBefallningsmannen Högädle Herr Svante Lundqvist enligt ordres af af den 21 november för Storegl Horn, Herr Handelsman Joh: Hedström, för Prästegården Leksberg 1 mantal var förut anteknade krono Ombud, samt å max: ven: Consistorie vägnar Comministern Ärevördige och Wällärde Herr A Setterblad enligt Skrifvelse av den 26 november; för Segolsgården 1 mantal samt Herrmansgården $\frac{1}{2}$ mantal var Öfversten och Riddaren Wälborne Herr N. von Knorring; för Tomten Hinsberg $\frac{1}{4}$ ^{dels} mantal Anders Jonsson, för Nolhegl Ibidan $\frac{3}{4}$ mantal, svarade Anders Jonsson, för Sörgården Ib^m 1 mantal Ryttnästare Boställe vid kongl Lif Regements Husar Corps, var å Regementats vägnar Cornetten Wälborne Herr F. Nordenankar enligt ordres af den 29 November samt för nämnde krono

ombud; för Karleby Corporalsgl $1\frac{1}{2}$ mantal
Boställe vid kongl Lif Regements Husar Corps
var förut anteknade krono och Regements
ombud, för Pehrsgl $\frac{3}{4}$ mantal Jonas Larsson,
för Skräddaregl 1 mantal var för Mjölaren
Anders Jonsson som derstädes ägnar $\frac{1}{4}$ Johannes
Svensson i Eklunda, för Nohlgården 1 mantal
Mömsterskrifvare Boställe vid kongl. Lif-
Regements Husar Corps, voro förut anteknade
krono och Regements ombud jemte arrendatorn
deraf Herr Handelsman Johan Hedström; för Anders
Mattesgl $\frac{1}{2}$ mantal ingen, för Lillegl $\frac{1}{2}$
Sven Jonsson, för 1 mtl Erik Jonsson
för Ullerfvads Prästegård 1 mantal och $\frac{2}{8}$ Kott-
holmen voro förut nämde krono och Consistorie
Ombud samt Brukaren derstädes Häradsdo-
maren Bengt Jonsson, för $\frac{2}{4}$ Dattmarketomten
äges af Commerce Rådet Högädle Herr C Sorbon
var ingen; för Brogården $\frac{1}{2}$ mantal var
ingen, för Trilleholm 1 mantal ofversten och
Riddaren Wälborne Herr A Knorring, för
Essbjorsgård 1 mantal var Petter Svensson, för
Arfvidsgård 1 mantal Jonas Svensson, för
Månsagård 1 mantal Comissarien Herr T.
Segerdahl, för Westergl 1 mantal Forsell;

för Tomten 1/4 mantal Commisarien Herr
T. Segerdahl, från Rörsås Nohlg1 1 mantal
Mellangården D^o 1 mtl och Sörgården 1 mtl
kom ingen tillstädes, från Siggagården i Lugnås
Socken och kinneHärad, som äger en teg i Maden
var ingen . -

Sedan alla förenämnde församlade voro, uplästes
det till denna förrättning utfärdade för-
ordnande, hvarefter Herr Öfversten och Riddaren
vonknorring helt och hållit bestridde den nu ifråga-
varande Hägnads uppsättande och delning, Hälst
Herr Öfversten och Riddaren med säkerhet trodde
att aldrig någon hägnad på det ställe hvarom
nu fråga är i anseende till vattuflöden kan blif-
va beståndande.

Kjeckestads Byemän påstodo att Leksberg och Ul-
lerfvad böra stänga sins emellan, och vilja de i den
stangslen icke det minsta deltaga.

Herr Handelsmannen Johan Hedström påstod att
stängseln skall uppsättas i Sockne skillnaden och
alla som deläga i maden deruti bör deltaga; men som
samtelige tillkännagåfvo att förnärvarande vore
en omöjlighet kunna upmäta skilnaden i anseende
till det starka vattenflöde hvaraf Maden nu

är besvärad, så måste på begäran med förrätningen
upskjutas till nästa år då Höet blir inbärjadt
och vattnet är borta hvarom dag till dess ytterliga-
re företagande skall i Socken kyrkorna delägarne
tillkännagifvas. - Sålunda förrättadt Bety-
gar Ut Supra

På Emtets Wägnar

O Pelikan

År 1824 den 19 Augusti instälde sig åter undertecknad
Landtmätaren uti Gästgifvaregården Kjekestad för
att fullborda den från sistlidet år upskjutna
Hägnadsdelning å Ullerfvads Westra Mad, hvar-
vid, efter föregången laga kungörelse sig instälde
utom Nämndemannen Johannes Magnusson i Wäster-
gården Hinsberg och ordningsmannen Sven Jansson
i Hagården Leksberg Af angränsande voro för Trilla-
holm öfversten och Riddaren Wälborne Herr A von
Knorring; för Herregården och Nohlgården Karleby
svarade Herr Ingenieur Falk enligt Fullmakt af
denna dag, för Pehrsgl var ingen, för Kimbogl
var Petter; från Ullerfvads Prästegård och Kottholmen

var Bonden Petter Larsson. --

Sedan förenämnde församlade voro påstod Tit: Falk att som Kjekestads boerne med Leksbergsboerne bestri- da något deltagande i Hägnaden att delningen måt- te pågå enligt 1: §: i kongl Stängselförordningen och således delas emellan Ullervads och Karleby Byar, hvilket åter bestrides af delägarne i Kimbogl och Lillegl vidare var icke att anföras utan förfogade sig undertecknad tillika med de närvarande att på marken hvarest skill- nads Linien upmättes och befans innehålla 1017 alnar Jordägarne beslutade att den eller de som får sin hägnad från Wasen ned åt åen skall hafva $\frac{1}{3}$ ^{del} mindre än de som får up åt Olshagen hvilka skola hava $\frac{1}{3}$ ^{del} mer af Hägnaden; äfven som att en Wasgård ned i åen skall anges till 20 alnars Längd, herefter företogs fördelningen på följande sätt:

$1\frac{1}{2}$ Mantal Herregården	216 alnar
$\frac{1}{2}$ dito Anders Mattesgården	76
$\frac{3}{4}$ ditto Pehrsgården	108 dito
$\frac{1}{2}$ dito Lillegården	76 dito
$\frac{7}{8}$ dito Kindbogl	126
	$\overset{ma}{S}== 600$ --

$\frac{1}{8}$ Kindbogl	13 $\frac{1}{2}$
1 Nohlg	108
1 Lassegård	108
1 Prästegården	108
$\frac{1}{8}$ Kottholmen	13 $\frac{1}{2}$
$\frac{1}{4}$ Dattmarktomten	27
$\frac{1}{4}$ Brogården	27
$\frac{1}{4}$ Dito	27

Hvilket på marken utstakades, hvarefter denärvarande

Jordägarne beslutade att gärdesgården skall så fort Höet
blir afbärgat nästkommande år vara i Laggilt stånd up-
satt. - Herefter uplästes 81: §: i 1783 års Kongl Landt-
måteri förordning; som 8 §: af kongl Majjs^{ts} Nådiga
Förklaring uppå Allmogen wid 1789 års Riksdag anförda
Allmenna underdåniga Besvärs. - Salunda var delt
och utstakadt, Betygar Ut Supra

På Embetets Wägnar

O Pelikan

Lika Lydande med originalet intyga

O Wåhlén

S Wåhlén

Rätteligen afskrifvit styrka

G S Svensson

Anders Abrahamsson

från Skräddaregl Carleby

Kommentar:

Vid renskrivningen av denna "Afskrift af Afskrift" har ett
mycket stort antal skriv- och stavfel påträffats, varför
trovärdigheten av den påtecknade vidimeringen i hög grad
måste ifrågasättas.

I samband med renskrivningen har dessa språkliga fel inte
ändrats utan kvarstår, vilket för ordningens skull bör påpekas.

/E.W.

N° 109 Ekm

Till Kongl. Maj^{ts} Höga Befallningshafwande

Resol.

Med afseende å närwarande Spannemålsbehofwet och utsigten för en god skörd af innerwarande års gröda, finner Konungens Befallningshafwande skäligt bifalla att Lexbergs Socknemän måge från Socknens Magazin uttaga den der insatte Spannemålen af En tunna Råg för hwarje helt hemman, men med vilkor icke allenast att detta belopp återlemnas till Magazinet inom innewarande års utgång, utan äfven att den ännu bristande insättningen för sistl. år, verkställes. inom samma tid. - Marieholm å Landskansliet ut supra

Arv. Arv:^{son} Posse

Utan Lösen

/G.P. Möller

Till följd av Lexbergs Sochn innewånarens, gemensamma åstundan att få uttaga och använda hwar och en sin andel af den Spannmåhl, som till särskeldt Magazin År 1828 sammanfördes; får jag å Egen och de Öfrige Socknmännens vägnar, jämte biläggande av Socknstämмо Protocolls Utdrag som bestyrker

enhålliga åstundan, och behöfwet för de
mästa, att få den sålunda Magazinera-
de Säden, som utgöres af 1 Tunna Råg
för hvarje helt hemman, uttaga, och
med anledning å det av Kongl. Maj^t
stadfästade Reglemente för samma Ma-
gazins inrättning, hvaraf här jente
är bifogadt bestyrkt Utdrag; wördsam-
maste anhålles om Konungens Höga
Befallningshafvandes tillstånd för
Lexbergs Sockns hemmans innehafwa-
re att nu få anwenda i frågavarande
Råg. - Karleby den Julii 1830.

A.G. Gjötborg

Kommentar: Hof Rätts Commissarie Anders Gustaf Gjötborg,
född i Källby 26/10 1795, inflyttade med hustru och 5 barn
1827 från Hassle till Corporalsgården 1½ mtl, Karleby,
som han brukade som arrendator. Han utflyttade 1832
till Skara.

Som arrendator efterträddes Gjötborg af d bruksinspektoren
O Wåhlén, som inflyttade från Acklinga och 1837 utflyttade igen
till Acklinga.

/E.W.

Utdrag af Protocollet, hållet wid allmän Sockenstämma
uti Leksbergs Kyrka den 18 Julii 1830.

Flere af Karleby Byemän hade, uti till Pastors Ämbetet ingifwen Skrift, förklarat sig wara sinnade, att Hos Konungens Resp. Befallningshafwande göra Ansökning om att, med afseende på den nu rådande allmänna Spannemåhlsbristen inom Församlingen få uttaga hwad de insatt uti det så kallade Nya Socken Magazinet och af sådan anledning begärt öfrige Sockenmännens hörande, uti allmän Sockenstämma, huruwida de woro hugade att uti denna Ansökning deltaga. Då således Sockenstämma denna dag blifwit utlyst och berörde Skrifwelse blifwit för närwarande Sockenmännen uppläsen, förklarade de enhälligt deras önskan wara, att uti sin närwarande förlägenhet för Brödföda under nu ingående Andetid, få utbekomma och begagna den af dem uti det Nya och af Kongl. Maj^t år 1828 i Nåder stadfästade Socken Magazinet insatte Spannemål, med begäran att öfwer denna deras yttrade önskan erhålla af detta Protocoll Utdrag, för att till Konungens Resp. Befallningshafwande i ödmjukhet in gifwas.

Justeradt samma dag.

Rätteligen utdraget styrker ex Officia

And. Ephr. Stolpe
Kyrkoherde

Afskrift.

Kongl. Maj^{ts} Nådiga
Stadfästelse Resolution uppå det
af Iexbergs Sockens invånare i
Skaraborgs Län uprättade och af
Kongl. Maj^{ts} Befallningshafvande
i samma Län till Kongl. Maj^{ts}
Nådiga fastställelse i underdånig-
het insände förslag till Reglemente
för en särskild Magazins Inrättning
i berörde Socken. Gefvit Stock-
holms Slott den 10 Julii 1828.

Kongl. Maj^t har i Nåder låtet berörde
underdåniga Förslag Sig föredragas, och finner
i Nåder godt det samma till efterlefnad
härmed gilla och fastställa, på sätt som
följer

=====

§. 5.

Endast under missväxt år kan Magazi-
nets Spannemåhls fond användas eller till be-
loppet minskas, och innan utdelning deraf
kan äga rum bör frågan, huruvida Årets
skörd varit sådan att Magazinet's anli-
tande af behovet påkallas, underställes
pröfning, antingen af Kongl. Maj^{ts} Be-
fallningshafvande eller om sådane Magazins-
Inrättningar som den ifrågavarande blif-
va allmänna inom Länet, af den Committee
som af Länets Innewånare i detta ändamål
kan blifva vald. Anser Kongl. Maj^{ts} Befall-
ningshafvande eller nämde Committee
att missväxt inom Socknen icke för året
ägt rum, förfaller frågan om Magazinet's
anlitande, men i motsatt fall må Maga-
zinet's fond på det sätt utdelas, att hvarje

Hemmans Innehafvare får uttaga och använ-
da så mycket af sin andel, som Kongl
Maj^{ts} Befallningshafvande eller nämde
Commite ansett behöfligt till undsätt-
ning. Hwad som på det sättet uttages
skall ovilkorligen åter inbetalas un-
der det första derpåföljande år då god
skörd erhålles.

= = = = =

Hvilket vederbörande till underdå-
nig efterrättelse länder. Datum ut Supra
Under Hans Kongl. Maj^{ts}
Vår Aller nådigste Konungs och Herres frånvaro
Dess tillförordnade Regering

Fred: Gyllenborg
C H Schvan

A G Mörner
D v: Schulzenheim

/M G Danckvardt

Widimeras
N Brisman

Något om en märkeskvinna, som på äldre dagar levde såväl i Ullerød som i Leksberg.

Har Ni hört talas om Susanna Regina Ponkt? Om ej så är det inte alls märkvärdigt. Hon gick ur tiden redan år 1853, alltså för mer än 120 år sedan.

Susanna Regina Ponkt var född i Lidköping år 1774 och dotter till en färgeri-ägare och rådman Carl Fr. Ponkt därstädes. I unga år kom hon till Mariestad och gifte sig med den andre ägaren till Katrinefors handpappersbruk Emanuel Palmgren. Denne var handelsman och rådman i staden och bodde inne i staden, där hans affärsverksamhet bedrevs och utgjorde hans huvudsakliga syssla. Pappersbruket var en av hans binäringar, som han givetvis ofta besökte, men ej utgjorde hans enda, troligen ej heller hans tidskrävande arbete.

Aktenskapet var lyckligt och i hemmet föddes ej mindre än 13 barn, varav alla utom den förstfödde sonen uppnådde mogen ålder. I hemmet lades stor vikt vid barnens utbildning. Flera av sönerna idkade akademiska studier eller utbildades i praktiska yrken. En son blev läkare, en annan lantmätare och därvid mycket verksam i arbetet med "Laga Skiftet" i våra bygder.

Emanuel Palmgren dog år 1824. Vid denna tidpunkt var yngsta barnet endast 10 år och flera av dem fanns ännu i hemmet. Andra var ute i studier men ännu skrivna kvar i hemmet, där de vistades under ferier från universitet och andra skolor. Äldste sonen, Emanuel Gustaf, född 1797, kunde förväntas övertaga pappersbruket efter fadern men visade tydligen inga önskemål härom.

I situationen sådan som den var tog änkefrun själv ett mycket aktningvärt initiativ - hon flyttade med familjen ut från staden till pappersbruket och ställde sig själv som ledare för dess verksamhet. Väl ordnade hon med en kunnig pappersmästare att "arrendera" bruket men tydligen på ganska ofria villkor, då hon själv styrde och ordnade med de administrativa sysslorna. Bl.a. anlade hon en trädgård vid bruket, varav resterna kunde iakttagas ännu för ett par 10-tal år sedan. Som brukschef uppträdde hon med sitt flicknamn "Susanna Regina Ponkt", vilket klarast framgår av de papper som tillverkades under de år hon skötte bruket. Papperen ha nämligen vattenmärken med hennes initialer, "S R P" eller "S R Po", båda syftande på Susanna Regina Ponkt.

Under åren 1824-1833 förestod rådman Palmgrens änka pappersbruket. Först år 1833 avvecklades sterbhuset och sonen Emanuel Gustav inträdde som brukets ägare. Att han ej fann större lust härtill framgår av att han redan två år senare eller år 1835 sålde bruket till rådmannen Olof Fredr. Lake, som samtidigt lade ner driften vid det av honom ägda pappersbruket Karlsfors, beläget vid stadens mjölkvarn. Om Susanna Regina Palmgrens född Ponkt fortsatta levnad som efter tiden vid Katrinefors inleddes med en 10-årsperiod i staden skall här lämnas en skildring eftersom hon bodde såväl i Ullerød som i Leksberg.

Mariestad Husförhörslängd AI:18 1843 - 1847.

pag 84. 2:dra roten.

Enkefru Palmgren Susanna Regina m.familj. f.Lidköping 74 16/5

Utflytt.till Ullervad 1844, Kjeckestads Rote.

Ullervad Husförhörslängd AI:9 1840 - 1850.

Bengt Arvidsgården , 1 Mt.kr s.k. Gästgivaregäll

1/4 eg.Joh.Svensson Ekzell i Eklunda.

Hyr. E.Susanna Regina Palmgren f. Ponkt 1774 16/5 Lidköping.

Liötn. o Com Handelsm. Carl Gabriel 1804 Mariestad

Anna Sidonia 1801 "

Fredr.Carolina 1807 "

Maria Susanna 1808 "

Maria Susanna f.Ekholm 1824.

Änkefru Palmgren m.fl. flyttade till Leksberg år 1849.

Leksberg Husförhörslängd AI:15 1846 - 1850.

Hinsbergs Rote

fol.65. Westergården.

Enkefru, PatronessanSusanna Regina Palmgren f.Ponkt f 16/5 74 Lidköping.

Dottern Anna Sidonia " 3/2 1801 M.stad.

Maria Susanna "21/7 1808 Ib.m.

fr.Ullervad 1849.

Leksberg Husförhörslängd AI:16 1851 - 1855.

fol. 62 Hinsbergs Rote

Westergården.

Enkefru PatronessanSusanna Regina Palmgren f.Ponkt f Lidköping 1774 16/5.

till Lyrestad 1853

Dottern Anna Sidonia f.Mariestad 3/2 1801 " Mariestad "

" Maria Susanna f. " 21/7 1808 " " "

Fru Sophia Catharina Ödman, f.Palmgrenf. " 19/4 1811 " " "

Barn Augusta Emelia f Myckleby 1/6 1844 " " "

" Amanda Wilhelmina " " 29/4 1847 " " "

De tre sista från Myckleby 1849

Lyrestad Husförhörslängd 1849 - 1853.

sid. 436. Hofmanstorp 3/8. Disponeras af Göta Canal Bolag.

fortsättning.

fortsättning.

EkonomiDireceteur Olof Rudeberg f 1805 29/8
 H. Hedvig Dorothea Hjort f 1809 1/11
 5 barn
 Lieutnant C.G.Palmgren f 1804 25/4
 Systers Mamsell Amalia Ther.Palmgren f 1814 31/3
 Därjämte drängar och pigor.

C.G.Palmgren bodde här och utövade sitt yrke som lantmätare men hade sannolikt även någon tjänstgöring i Göta Kanalbolaget. Hans moder flyttade år 1853 till sonen men avled efter kort tid, varför hon aldrig blev införd i husförhörslängden i Lyrestad. Enligt nedan återfinnes hennes bortgång i Lyrestads kyrkobok.

Lyrestad C:2

Döde 1853.

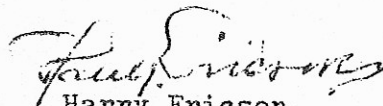
April 19. 26./begravningsdag/.

Susanna Reg.Palmgren 78 år 11 mån.

Patron Palmgrens Enka, ifr. Hofmanstorp. Älderdomsbräcklighet.

Nog var hon en märkeskvinna!

Bilaga:Skiss av vattenmärken.

 Harry Ericson.

P.S. Skulle någon ortsbo i Ullervad eller Leksberg ha något att berätta från "den muntliga traditionens värld" om Susanna Regina Palmgren, född Ponkt mottages tacksamt meddelande härom. H.E.

Bilaga
Skiss av
Vattenmärken

Vattenmärken i papper
från Katrinefors 1824 - 1833.

S R P

C F S

Ur "Handlingar vid Laske härads Laga hösteting år 1820."

Vattenmärken: "SRP": Susanna Regina Penkt.

"CFS": Katrinefors

SRP

Ur Riksarkivets samlingar.

Vattenmärke: "SRP": Susanna Regina Penkt.

Stadslad som dräng

Dä va på tjugotalt som ja feck börja
å sköta mej själver — å mej försörja
En bonn ga mej städja — e tia i pänga
Ja slöt mej te' gruppen piger å dränga

A han kom se'n te mej i e' skånekärria
som dro's utå granna — å redia mårria
A ho kunne springa — å vi satt så nöjda
A for över slätta — å bördia böjda

A då vi åkte vi smått resonera
om lagar å präster — å om möcke mera
A att en sa luda di som sa ställa
A att undersåta — di sa va så snälla

Ja undersåta dä har en la allti vart å lär la förble trots en del lättna-
der må demokratin. Men te' luda — te helt dä kanske ente allti' blett
å mä. A så var må nära drängar på en går i Vadsbo då de lå' å sov på
gräsmatta utaför mangårslsböggninga en söndas måre. Husbonn som
s'ulle gå te' körka går å väcker fördrängen å gern dä hära rådet: Dä
vor la bättre om i geck te körka än te legga här å sova. Dä kan dä la
ente va svarar drängen — Dä går la bättre å sova på ena gräsmatta
än i ena körka.

Bya-smi'jan

Dä lå ena smija ve vägen i sockna
A då va en allmänning å hörde te' bun
A då å ju så — å folk å ju tockna
att äger en nå't — en vell ha insun.
A en vell bestämma om tellhörigheta
å så ble' må smi'ja då sa i veta

A bysman han ble som en dräng åt di alla
han ble mö'e bunden — di ägde hans hus
Som hårda baser di börja befalla
— Vell du ente sätta får smija ble grus
Om du när vi fodrart ej vell vässa harva
— A må plogabilla du får ente slarva

A då kunne hända rent å fram på kvälla
di kom te' si smija för te' få nåt gjort
A sa då å ansti — å möcke å ställa
A när då å brådska — då måste gå fort
Dä måste en bysme — jämt stå te' nötta
A om du trotsar — då kan du flötta